Đingis-kan: Tuđa tuga

—

© 2026 —

Sva prava pridržana. Nijedan dio ove knjige ne smije se reproducirati bez pisanog dopuštenja nositelja prava.

Napomena: dijelovi teksta nastali su uz pomoć umjetne inteligencije, uz autorsku reviziju.

Sadržaj

1. Krv u šaci 1

1. Krv u šaci

„Ne mogu više."

Hoelun je to rekla toliko tiho da je Arag pomislio kako Saran nije čula. Ležala je na boku, obraza pritisnuta uz smotanu kožu. Mokra kosa lijepila joj se za usta; odmaknula ju je, a onda joj je ruka pala pokraj lica.

Saran je čekala da prođe trud.

„Znam. Sad se odmori."

„Rekla si da je blizu."

„Jest."

Hoelun je zatvorila oči. Arag je pogledao babicu, ali ona je već uzimala čistu tkaninu. Više puta te noći pokušao joj je iz lica pročitati koliko još imaju vremena. Svaki put bi zatekao isti izraz: usredotočen, nestrpljiv prema svemu što joj nije pomagalo.

„Vodu", rekla je.

Pružio joj je zdjelu. Umočila je prste i vratila mu je.

„Topliju."

Morao je ponovno do vatre. Koljena su mu se ukočila od sjedenja, a oči pekle od dima. Podigao je rub pokrova na krovnom otvoru, pustio dio dima van pa ga opet privukao kad je Hoelun zadrhtala. Uz ležaj su se već hladile kože koje je netom ugrijao.

Izvana je dopiralo škripanje čizama. Jesugej bi obišao konje i vratio se pred ulaz, zastao ondje, pa opet krenuo. Jednom je podigao pokrov.

„Još čekamo", rekao mu je Arag.

Jesugej je pogledao preko njegova ramena. Prije nego što je uspio vidjeti ženu, Saran je zatražila da zatvore ulaz.

Sljedeći je trud došao dok je Arag grijao vodu. Hoelun se uhvatila za rub

ležaja i privukla koljena, ali ubrzo je klonula. Saran joj je sklonila kosu s lica.

„Promijenit ćemo položaj. Možeš li se malo podići?"

Hoelun je pokušala. Arag se približio s druge strane ležaja, podmetnuo joj ruku pod rame i pomogao joj da se osloni na presavijene kože. Dok se namještala, prsti su joj se zatvorili oko njegova zapešća.

„Ostani."

Kleknuo je uz nju. Saran je privukla ugrijanu kožu preko njezinih nogu i sjela podno ležaja. Pod pokrovom je pomaknula Hoelunino koljeno, provjerila nešto što Arag nije mogao vidjeti, a zatim podigla glavu.

„Kad dođe, slušaj mene."

Hoelun je kimnula.

Nije mu puštala ruku. Pri svakom trudu hvat joj se pojačavao, a Arag bi se uhvatio kako i sam zadržava dah. Saran je govorila malo, uvijek u pravom trenutku. Udahni. Sad. Još malo. Kad bi bol popustila, Hoelun bi zatvorila oči i naslonila se na kože. Jednom joj je Arag ponudio vodu. Uzela je gutljaj i ispljunula ga na njegov rukav.

„Oprosti."

„Imam drugi."

Usnama joj je prešao jedva primjetan osmijeh. Potom ga je ponovno stisnula, jače nego prije.

„Dobro", rekla je Saran. Nagnula se bliže. „Vidim glavu."

Arag je pogledao dolje. Između Hoeluninih koljena pojavilo se mokro tjeme. Saran je pružila ruke, čekajući, dok se Hoelun napinjala uz njegovu nadlakticu. Glava je izišla, pa jedno rame. Još jedan napor i dijete je skliznulo babici u ruke.

Hoelun mu je pustila zapešće.

Arag je ostao nagnut nad njom, čekajući plač.

Saran je pridržala dječakovu glavu i spustila ga na suhu tkaninu. Obrisala mu je sluz oko usta. Tijelo mu je bilo mlitavo, ruke položene uz bokove. Okrenula ga je dovoljno da mu protrlja leđa.

„Zašto se ne čuje?" upitala je Hoelun.

Saran nije odgovorila. Pružila je ruku prema Aragu, a on joj je dodao novu tkaninu. Tek kad ju je uzela, shvatio je da se odmaknuo od Hoelun. Ponovno je kleknuo uz nju. Nije znao treba li je primiti za ruku.

Dječak je uvukao dah. Kratak, hrapav zvuk, pa stanka od koje se Arag sav nagnuo prema njemu. Saran mu je još jednom protrljala leđa i ovaj put se začuo plač.

Hoelun je pokrila usta dlanom. Ramena su joj se tresla.

„Daj mi ga."

„Odmah." Saran je pogledala Araga. „Onu toplu kožu."

Kad je podvezala i prerezala pupkovinu, umotala je dječaka. Desna mu je šaka ostala vani, čvrsto stisnuta i krvava. Arag je na nju pokazao, nesiguran je li se ozlijedio.

Babica mu je pažljivo rastvorila prste. Na dlanu je ležao taman ugrušak. Saran ga je isprala. Pod krvlju nije bilo rane.

„Od poroda", rekla je.

Arag je gledao kako se krv razlijeva po tkanini. Dječakovi su se prsti ponovno skupili. Saran mu je pokrila ruku i položila ga Hoelun na prsa.

Majka mu je prislonila obraz uz tjeme. Oči su joj ostale zatvorene sve dok nije počeo tražiti dojku. Tada se malo odmaknula, pogledala ga i nespretno povukla odjeću. Saran joj je pomogla namjestiti dijete, a Arag otišao po Jesugeja.

Stajao je pred ulazom s kopljem u ruci.

„Sin", rekao mu je Arag. „Uđi."

Jesugej nije krenuo.

„Hoelun?"

„Čeka te."

Unio je koplje pa zastao s njim pokraj ležaja, kao da je tek tada primijetio da ga još drži. Arag ga je uzeo i naslonio uz ulaz.

Hoelun je gledala muža.

„Dođi bliže. Ne možeš ga odande vidjeti."

Kleknuo je. Prije nego što je dotaknuo sina, skinuo je rukavicu i protrljao dlan o vlastito bedro. Prešao je jednim prstom preko ruba ovoja, tik uz dječakov obraz.

„Hladna ti je ruka", rekla je Hoelun.

Odmah ju je povukao. Ona ga je uhvatila za rukav i zadržala uz sebe.

Arag se vratio vatri. Bilo je još vode za grijanje, a Saran je ostala uz majku. Vanjski pokrov više se nije podizao.

*

Pred zoru Hoelun je nakratko zaspala. Jesugej je sjedio uz ležaj i pridržavao ovoj da se ne razmakne dok joj je dijete počivalo na prsima. Kad god bi se dječak pomaknuo, pogledao bi Saran.

„Pusti ga", rekla mu je naposljetku. „Pomaknuo je nogu."

Jesugej je povukao ruku, ali ostao sjediti gdje je bio.

Arag je iz torbe izvadio malo suhe kleke. Poslije poroda običavao je njome zakaditi ognjište i zazvati zaštitu predaka. Saran mu to večeras nije dopuštala dok nije bila zadovoljna i majkom i djetetom. Sada mu je kimnula.

Položio je grančicu na žar. Smola je zacvrčala, a miris kleke nadjačao ustajali zadah u jurti. Jesugej je odškrinuo krovni otvor. Arag je izgovorio kratku molitvu koju je znao toliko dugo da mu je, umornom, gotovo prošla bez misli.

Hoelun se probudila kad joj je prišao.

„Je li gotovo?"

„Još bih ga pogledao."

Pogledala je dijete, pa njega.

„Tek se smirio."

„Ne moraš ga micati."

Odmaknula je ovoj ispod njegova vrata, otkrivši dio prsa. Arag je zagrijao prste u dlanu. Katkad bi pod rukom osjetio i nešto što bolesnik nije znao izgovoriti: kratak odjek boli koji bi ga uputio da ponovno pogleda mjesto na kojem nije našao ozljedu. Nije se mogao osloniti na to svaki put. Te mu noći, nakon djetetova prvog teškog udaha, ni Saranina sigurnost nije sasvim odagnala brigu.

Položio je dva prsta dječaku na prsa.

Dah je bio brz i pravilan. Hoelun je pod rukom osjećala isto, ali ipak je tražila odgovor na Aragovu licu. Htio joj je reći da ga slobodno pokrije.

Tada je osjetio pepeo na jeziku.

Okrenuo je glavu prema vatri. Dim je odlazio kroz otvor, daleko od ležaja. Gorčina mu se svejedno širila ustima. Pokušao je progutati i začuo buku, tako blizu da je trznuo ramenom. Nešto se rušilo. Nije mogao razabrati što; pred očima mu je bljesnulo svjetlo i nestalo prije nego što je u njemu išta prepoznao.

„Pomozi mi!"

Djevojčica. Negdje usred te buke.

Arag je gotovo odgovorio. U njemu se javila potreba da je pronađe, da se pomakne s mjesta na kojem je klečao. A onda ga je obuzela žalost zbog koje više nije mogao udahnuti. Glas je još bio ondje, morao je biti, i naprezao se da ga opet čuje.

Netko ga je uhvatio za lakat.

Trgnuo je ruku s djeteta i oslonio se o rub ležaja. Buka je prestala. Jesugej je čučao pokraj njega, držeći ga da ne padne.

„Arag?"

Ispred njega bila je Hoelun. Budna, uspravna koliko je mogla biti, s djetetom privijenim uz sebe. Gledala ga je onako kako ga ljudi gledaju kad očekuju da će im reći nešto od čega će im se promijeniti život.

Arag je morao udahnuti još jednom prije nego što je uspio progovoriti.

„Jeste li čuli?"

Jesugej je pustio njegov lakat.

„Što?"

Arag je pogledao Saran. Ona je odmahnula glavom.

Dječak je zakmečao. Hoelun mu je zatvorila ovoj i počela ga njihati, gledajući i dalje Araga. Djetetovo se lice smirilo uz njezinu kožu. Nitko drugi nije čuo kako djevojčica zove.

„Što mu je?" upitala je Hoelun.

Arag je spustio pogled na vlastitu ruku. Još je osjećao toplinu njegove kože na prstima. Ono što ga je pogodilo pri dodiru bilo je nalik žalosti ljudi kojima više nije imao koga vratiti. Uobičajeno bi ih zatekao pokraj mrtva tijela, slušao kako ponavljaju nečije ime. Ovdje je dijete tek stiglo na svijet. Hoelun ga je držala pred njim i čekala.

„Diše dobro", rekao je.

„To vidim."

Nije znao što bi joj još rekao. Da je čuo tuđe dijete? Da se, dok ga je slušao, osjećao kao da ga je sam ostavio ondje?

Saran mu je pružila zdjelu vode. Prihvatio ju je objema rukama i otpio. Gorčina nije prošla.

„Hoću da ostane uz mene", rekla je Hoelun.

„Ostat će."

To joj je barem mogao obećati.

Vratio se ognjištu i dovršio molitvu. Jesugej je ostao uz ženu; više nije pogledavao prema vatri. Kad je Arag krenuo, Saran ga je ispratila do ulaza.

„Ako si nešto našao..."

„Nisam našao ništa."

Zastala je, čekajući ostatak. Arag je navukao rukavice. Mogao joj je ispričati što je čuo. Već je pokušavao složiti prve riječi, ali iznutra se začula Hoelun kako doziva Saran. Babica se vratila ležaju, a on je izišao.

Pred jurtom je neko vrijeme stajao na hladnoći. Glas djevojčice više se nije

vratio. Žalost je ostala, premda nije znao za kim tuguje.

*

Osam mjeseci poslije Jesugej ga je probudio udarajući po dovratku.

„Temudžin. Dođi."

Arag je dohvatio kaput i torbu. Jesugej je već krenuo, pa se vratio po njega. Putem mu je govorio nešto o plaču i vrućici, zastajkujući da čuje ide li Arag za njim.

U jurti je Hoelun sjedila na istom ležaju. Temudžin joj više nije stao na podlakticu kao one prve noći. Jednom mu je rukom podupirala leđa, drugom pridržavala glavu dok je pokušavao sisati. Povukao bi nekoliko puta, pustio dojku i vrisnuo. Košuljica mu se lijepila za mokra leđa.

Hoelun je podigla pogled čim je Arag ušao.

„Cijelu večer. Ne mogu ga smiriti."

Kleknuo je i dotaknuo mu vrat. Dijete je gorjelo. Dok ga je pregledavao, pitao ju je je li povraćao i je li se ozlijedio. Odgovarala je brzo, kao da bi ga nekom od tih riječi mogla dovesti do onoga što treba učiniti. Preko dana je sisao, mokrio, bio uz nju. Onda se probudio ovakav.

Arag nije našao ranu ni oteklinu. Trbuh je pod njegovim prstima ostao mekan. Upravo je htio zatražiti da malo odmakne pokrivač kad se Temudžin ukočio.

Plač je presjeklo nešto u grlu. Dječak je ostao otvorenih usta, glave zabačene u majčin lakat.

„Evo", rekla je Hoelun. „Opet."

Arag je položio dlan na njegova leđa. Osjetio je kako se mišići stežu pod košuljicom, od dna leđa prema ramenima. Podigao je pogled prema dječakovim ustima, čekajući udah. Hoelun je ponavljala sinovo ime.

Napetost je popustila. Temudžin je uvukao zrak i zaplakao, tiše nego prije.

„Tako mu bude", rekla je. „Pa malo stane."

Arag je zadržao ruku na njegovim leđima. Kad se grč ponovio, osjetio je isti slijed pod dlanom. Mogao je pratiti stezanje sve do ramena, ali nije znao kako

ga zaustaviti. Uspio je samo pomoći Hoelun da pridržava dijete dok ne prođe.

Jesugej je čučnuo s druge strane ležaja.

„Je li duh?"

Arag ga je pogledao.

„Treba li ga istjerati?" ponovio je Jesugej. „Reci što treba."

Hoelun je privila dječaka bliže sebi.

„Nikamo ga ne nosiš."

„Nisam rekao da ću ga nositi."

„Nitko ga neće micati", rekao je Arag. „Jesugej, donesi mi onu vodu."

Otac je ostao na mjestu.

„Možeš li mu pomoći?"

Arag je na trenutak pogledao dijete. Plač je slabio i to ga je plašilo više od vriska koji ga je dočekao na ulazu.

„Donesi vodu. Molim te."

Hoelun mu je dopustila da razmakne vanjsko krzno. Namočio je tkaninu i obrisao dječakovu oznojenu kožu. Kad bi se Temudžin ponovno zgrčio, pričekali bi, pridržavajući ga. Jesugej je sjedio uz njih sa zdjelom u krilu. Jednom ju je tako čvrsto stisnuo da mu je voda prelila rub i natopila rukav. Nije se pomaknuo da ga obriše.

Između dva grča Hoelun je ponovno ponudila dojku. Temudžin je prihvatio, kratko sisao pa zastao.

Svi su čekali.

Ovaj put nije vrisnuo.

Hoelun je pogledala Araga, ali on je još držao ruku uz djetetova leđa. Tek kad se dječak ponovno prihvatio dojke, malo je popustila ramena.

Grčevi su se i dalje vraćali. Arag se u dva navrata ponadao da je gotovo, pa pod prstima opet osjetio stezanje. No razmaci su postajali dulji. U jednom se trenutku zatekao kako gleda vatru i shvatio da već neko vrijeme nije čuo krik.

Temudžin je zaspao. Šaka mu se rastvorila na majčinim prsima.

Hoelun ju je prekrila svojim dlanom. Jesugej je konačno spustio zdjelu.

„Bolje je?"

„Sada jest", rekao je Arag. „Još je vruć."

Čekao je da ga pitaju od čega. Hoelun je gledala sina, a Jesugej njega. U torbi pokraj Aragova koljena ležala je vrećica kleke. Sjetio se Saran na ulazu i riječi koje joj nije rekao.

„One noći kad se rodio... Kad sam ga dotaknuo, čuo sam glas."

Jesugej se nagnuo prema njemu.

„Čiji?"

„Djevojčice. Tražila je pomoć. Osjetio sam pepeo u ustima i takvu tugu da sam jedva ostao uz ležaj."

Hoelun je podigla glavu.

„Zato si nas onako gledao."

Kimnuo je.

„A ništa nisi rekao."

„Nisam znao što sam čuo."

Čekao je da mu odgovori kako ni sada ne zna. Imala bi pravo. Hoelun je vratila pogled na dječaka i namjestila mu košuljicu koja se podigla dok su ga pridržavali.

„Je li to povezano s ovim?" upitao je Jesugej.

„Možda. Večeras nisam čuo ništa."

„Ali nešto mu je."

„Jest."

Jesugej je protrljao lice. Arag ga je pustio. Nije imao objašnjenje koje bi ijednome od njih olakšalo tu noć.

„Ako opet počne, odmah po mene", rekao je naposljetku. „I nemojte još

nikome govoriti za glas. Netko će čuti pola priče i doći vam tjerati duha iz sina."

„Neću dati da ga diraju", rekla je Hoelun.

Jesugej je pogledao ženu, pa kimnuo.

Arag se pomaknuo da izvuče nogu koja mu je utrnula. Hoelun ga je uhvatila za rukav.

„Ostat ćeš?"

„Ostat ću."

Pustila ga je. Dok je Jesugej dodavao gorivo na vatru, Arag je privukao torbu bliže i ponovno sjeo uz ležaj. Hoelun se napokon naslonila. Dijete je spavalo među njima. Arag je zadržao dlan na njegovim leđima, preko košuljice, da osjeti ako grč opet počne.